

znanila z menoj. Jaz se tega nisem mogel koj domisliti (pozneje mi je pa razodela okoliščine najinega spoznanja: koliko je pretrpela od svoje tašče in kako je iz Benetk bežala v rojstni kraj — Ljubljano). Vesel sem bil tega znanja, ker sem se nadejal, da mi pripravi sobo v „Evropski gostilni“. In nisem se prevaril. Hišna mi res odpre malo sobico, dokler se ne sprazni večja. Potem se vrnem zopet v „Weingarten“, pobrem svoje reči ter se preselim v novo gostilnico.

Popoldne se odpravim k Bleiweisu in čez nekaj minut sem v njegovem stanovanju. Pred menoj stoji čvrst starček še pri polni moči (64 let star), visoke rasti, vpadlega lica in prijetne vnanjosti. Prosé ga, naj ne zameri, da ga nadlegujem z obiskovanjem, mu rečem: „Davno sem že želel priti v Ljubljano in pokloniti se temu, čegar imé sem že čislal jel na dijaških klopéh. Preteklo je kakih petnajst let od tistega časa, ko sem prvokrat slišal od Vašega prijatelja in svojega učitelja J. J. Sreznenskega o Vaših zaslugah za slovenski narod. Kar sem pa, kakor samostojen delavec, stopil na slovensko slovstveno polje, utrdil sem se še bolj v čustvih, ki sem jih prinesel iz vseučilišča. Doslej mi okoliščine niso dopuščale razodeti Vam osebno taka čustva. Sedaj pa spolnujem svojo davno željo.“

Pohlevni mož bil je očitno ginjen po takem govoru. Krepko stiskavši mi roko pelje me v sprejemno sobo. —

Vedé, da je nepristojno ob času obeda zadrževati gospodarja z obiskom, vstanem po nekaterih besedah in se poslovim. Prosil me je pa, naj pridem k njemu ob štirih popoldne. Pokazal mi je pri odhodu sreberno črnilnico in čašo, kateri so mu darovali rojaki 1868. l. v spomin petindvajsetletnice njegove literarne delavnosti.

Bleiweisove zasluge so velikanske. On je začetnik narodnega probujenja Slovencev. Cilj njegovega življenja po njegovih lastnih besedah je bil: „stopiti v duševno zvezo z narodom svojim in pomagati mu v vsestranski razvitek in napredek.“ S tem namenom je jel izdajati 1843. leta „Novice“. Nadomestovale so one narodu šolo; po njih je narod prestrojil svoje gospodarstvo in razvil svojo narodno zavednost. Z njimi je Bleiweis za trdno ustanovil pravopis in očistil jezik tuje primesi. V njih so se zedinjale vse literarne moči Slovencev, raztrošene po Kranjskem, Koroškem (Gorotaniji) in Štirnem. Z njimi so začenjali Slovenci novo dōbo v svojem slovstvu, namreč dōbo narodno.

Do Bleiweisa so slovenski pisatelji imeli pred očmi le izobraženo društvo, za katero so izdajali v nemškem jeziku zgodovinska (Valvazor † 1693, Linhart † 1795) in jezikoslovna dela (Kopitar 1808, Metelko 1825, Jarnik 1832 in dr.); v slovenskem jeziku pa, ki so ga imeli za „Dienstbotensprache“, tiškale so se le molitvene in nraštvene knjige za ljudstvo.

(Dalje prihodnjič.)

Národno blago.

Pregovori in reki Notranjski.

Zapisal J. Potépan Škrljev.

Kar kdo po norosti dobí, ga nič ne bolí.
Še v cirkev bom šel, pa molil ne bom (zastonj ga siliš, ako noče).

To je prišlo, ko z batom na glavo.

Sita vrana lačni ne verje.

Bog vse vé, komu kreljūta polomi.

Sem te lačen ko mačka česnja.

Mora zdrava jetra imeti, ki če to dočakati.

To je križ brez Boga.

S klobasami nikjer plotú ne zapletajo.

Ovca cela, volk pa sit, ne more bit'.

Leski konj se razjezdi na sredi vode.

Mu en prst dam, pa za celo roko prime.

V trebuh in v plot je vse dobro.

Tvoja glava, tvoj svét.

Se vleče ko megla brez vetra.

Pošteno najdalje trpi.

Veliko bogastvo, velika skrb.

Kakoršna služba, tako plačilo.

Brez tožnika ni sodnika.

Pijanca se ogni sè senenim vozom.

Smo od danes do jutri.

Toliko mara za-nj, ko za lanski sneg.

Prekladamo z rame na ramo.

Bog na visokem sedi, pa na široko gleda.

On je tega potreben, ko pes palice.

Se ga je nabral, ko berač mraza.

Bežite miši, kjer so mačke v hiši.

On kōzo drži, da mu jo drugi molzejo.

(Dalje prihodnjič.)

Deželni zbori.

Deželni zbori so se začeli 26. novembra. Poročali bomo, kar važnega se bode godilo v njih.

Deželni zbor Kranjski.

1. sejo v še precej prazni zbornici dné 26. novembra je po končani slovesni maši v stolni cerkvi deželni glavar vitez dr. Kaltenegger otvoril z nagovorom nemškimi in slovenskimi, v katerem je na kratko omenil nekaterih novih zakonov, potem važnejših obravnáv, ktere čakajo rešitve po deželnem zboru, omenil dalje, da sta Luka Svetec in France Kromer odpovedala se poslanstvu in da Janez Irkič je umrl; pozdravlja e. k. deželnega predsednika in deželne poslance, konča odgovor s 3kratnimi slava-klici na presvitlega cesarja, kar tudi vsi poslanci storé. Ko mu je e. kr. deželni predsednik grof Auersperg ozdravil pozdrav, obljubivši zboru radovoljno podporo vladno, je Andrej Lavrenčič obljubo storil kot novi deželni poslanec. — Za ravnatelja zbornice sta bila izvoljena dr. Poklukar in dr. vitez Savinschegg, za verifikatorja stenografičnih spisov pa dr. Costa in Deschmann. — Potem deželni glavar priobčuje uredbe deželnega odbora ozir svečanosti na čast 25letnemu vladanju presvitlega cesarja Franc Jožefa I.; njegov nasvet, naj se zarad adrese konstituirá ves zbor za odsek, obveljá.

V 2. seji 28. novembra sta nova poslanca Primož Pakiž in Braune dala obljubo. Baronu Rasternu in Korenu se dovoli odpust za 8 dni, Grabrijanu pa za 14 dni. Potem se je bral dopis dr. Coste, s katerim se odpoveduje deželni komisiji za uravnavo zemljiškega davka; jako potrji smo poslušali razloge, zarad katerih se je dr. Costa odpovedal temu poslu; on pravi, in žalibog, da mu pritrditi moramo, da se uravnava zemljiškega davka ne izvršuje na korist naši ubogi deželi, da pa on sam ni v stanu, reč predrugačiti; deželni glavar izreče, da živo obžaluje odpoved dr. Coste, da se je trudil za to, da bi dr. Costa preklical odpoved, pa zastonj, in da bode toraj nove volitve treba. — Potem je zbor sklenil, naj se adresa o 25letnem vladanju izroči presvitlemu cesarju po posebni deputaciji, v katero so bili izvoljeni deželni glavar dr. vitez Kaltenegger, dr. Costa, dr. Poklukar in grof Margheri. Deputacijo bode po na-

znanilu c. kr. deželnega predsednika presvitli cesar sprejel dne 2. decembra. Da se pa spomin o tej svečanosti ohrani prihodnosti, je zbor sklenil dalje, naj se vsako leto iz deželnega zaklada dá po 600 gold. obrtniškim šolam na Kranjskem za učne pripomočke, in naj se prosi dovoljenja, to ustanovo imenovati po imenu presvitlega cesarja.

V finančni odsek so se izvolili: dr. Bleiweis, dr. Costa, Murnik, Horak, dr. Poklukar, Deschmann, dr. vitez Savinschegg, dr. Suppan in Braune; ta odsek si je izvolil dr. Costo za načelnika, dr. Suppana za namestnika in Murnika za perovodjo. — V peticijski odsek so se izvolili: grof Barbo, Pintar, dr. Zarnik, M. Kramarič, dr. Razlag, pl. Langer in grof Thurn; izvolil si je ta odsek grofa Barbo-ta za načelnika, grofa Thurna za namestnika, dr. Zarnika za perovodjo. — V odsek za pretresovanje poročila deželnega odbora o svojem delovanju izvolili so se: dr. Zarnik, dr. Poklukar, Tavčar, Karol Rudež in Franc Rudež; njemu za načelnika je izvoljen dr. Zarnik, za namestnika Franc Rudež, za perovodjo dr. Poklukar.

Vladna predloga o napravi novih zemljiških knjig (gruntnih bukev) se izroči v pretresovanje posebnemu odseku, v katerega so izvoljeni: Kozler, dr. Costa, dr. Razlag, dr. Poklukar, baron Apfaltrern, dr. Zarnik in dr. Suppan, ta odsek si je izvolil bar. Apfaltrerna za načelnika, Kozlerja za namestnika, dr. Zarnika za perovodjo.

Dr. Costa v imenu deželnega odbora poroča o volitvi deželnih poslancev dr. Suppana in dr. viteza Kalteneggerja, ki še dozdej ni bila potrjena. Deschmann spodbija resolucijo deželnega odbora, ki se glasi na to, da vrstjenje onih oficirjev izvan službe v volilni imenik za deželni zbor, kateri nimajo v Ljubljani domovinske pravice, pa tudi v Ljubljani davka ne plačujejo, ni v postavi vtemeljeno; al poročevalec dr. Costa, ki pred vsem povdarja to, da mestni magistrat, ki deželnemu odboru ni dal zahtevanih poročil, je kriv, da se je rešitev te stvari tako dolgo zavlekla, mu tako tehtno ugovarja, da resolucija pri glasovanju obvelja, kakor tudi odborov predlog, da se dr. vitez Kaltenegger in dr. Suppan potrdita za poslanca. — Volitev Lavrenčiča za deželnega poslanca se potrdi brez razgovora. — O volitvi Pakiža se pa oglasi Deschmann in predlaga, naj se dotični volilni spisi izročé posebnemu odseku v pretres, češ, da imeniki volilnih mož od leta 1871 niso več veljavni, treba bi bilo, da bi se bili novi volili. Prav čudno je tolmačil deželni red in deželni volitvenik, da bi bil predlog svoj vtemeljeval. Poročevalec dr. Costa je dokazal, da se je volitev vršila strogo po postavi, da pri dopolnilnih volitvah postava ne zahteva volitev novih volilnih mož, ampak da se take volitve vršijo na podlagi zadnjih imenikov volilnih mož, in da se je zmirom in brez ugovora tako postopalo na Kranjskem. Temu je tudi c. kr. deželni predsednik grof Auersperg sam pritrdil. Po vsem tem se volitev Pakiža po predlogu deželnega odbora potrdi. — Finančnemu odseku se zatem izroči proračun zaklada zemljiške odveze za leto 1874. in računski sklep za leto 1872., in tako proračun zakladov različnih ustanov za leto 1874. in računski sklep za l. 1872. — Dr. Bleiweis predlaga v imenu deželnega odbora, naj se 8 deželnih ustanov za učence gozdarske šole v Šneperku po 180 gold. zboljša na 201 gold. na leto; predlog obvelja. — Murnik predlaga v imenu dež. odbora, naj deželni zbor izgledni čipkarnici in risarski šoli, ki se bode osnovala v Idriji, dovoljuje iz deželnega zaklada 200 gold. podpore na leto za učiteljsko plačo in 50 gl. počezka za učiteljsko

stanovanje; tudi ta predlog obvelja. — Dr. Bleiweis v imenu deželnega odbora poroča o ločitvi zdravstvenega in administrativnega vodstva v deželnih dobrodelnih napravah; — vsi predlogi obveljajo z dostavkom, da deželni zbor Njegovemu veličanstvu nasvetuje izmed bolnišničnih primarjev stalnega ravnatelja z dosedanjo nagrado letnih 315 gold. v Najviše potrjenje — Zdaj dr. Bleiweis v imenu dež. odbora predlaga, naj se kuratu Jožefu Turku v Ljubljanski bolnišnici tako dolgo, dokler nima stanovanja v bolnišnici, 200 gl. stanovine na leto dovoli iz zakladov dobrodelnih naprav. Temu nasprotujeta bar. Apfaltrern in dr. Suppan; prvi pravi, naj se predlog, ker stvar ni dosti jasna, izroči finančnemu odseku v pretres, dr. Suppan pa ne vidi vzroka, zakaj bi dežela plačala duhovnu v bolnišnici stanovanje, to naj stori dotična verska združba. Dr. Costa in Kramarič dobro spodbijata ugovor; dr. Costa kaže, da tudi dežela plačuje duhovnika v posilni delalnici, Kramarič pa se čudi, da le duhovniku, ki ima tako težki posel v bolnišnici, naj bi dežela ne vinarja ne dala. Konečno še dr. Bleiweis zagovarja predlog, d. kazovaje, da dežela že 17 let duhovniku v bolnišnici ne plačuje nič, ampak da 420 gl. dobiva iz ustanove vdove Jalenove; duhovnik v bolnišnici ima eno najtežih fará, ker ima na leto od 2300 do 2600 bolnikov oskrbeti, 300 do 350 mrtvih pokopati itd. Bolnišnica je deželna, toraj dolžnost dežele, duhovniku stanovanje dati ali pa odškodovanje za to; prejšnja leta se je že iz deželnega zaklada dajalo franciskanom za oskrbovanje bolnišnice stalne nagrade po 100 goldinarjev na leto. Zbor konečno dovoli po predlogu navedeno stanovnico. — Poročilo deželnega odbora o napravi in vzdržavanju dovoznih cest k železnocestnim postajam se po nasvetu dr. Coste izroči gospodarskemu odseku; v ta odsek so bili koj izvoljeni Jugovic, Lavrenčič, Murnik, Kotnik, Pakiž, Deschmann in dr. vitez Savinschegg, in sicer Deschmann za prvomestnika, Murnik za namestnika in Savinschegg za perovodjo. — Poročilo deželnega odbora o načrtu postave zastran privolitve mostarine za most, ki je napraviti čez Savo poleg Radeč, se izroči gospodarskemu odseku. — Brez razgovora obvelja po dr. Bleiweisu brani predlog deželnega odbora, da se prodá snožet bolnišnega zaklada po imenu „Rakova Jelša“. — Proračun deželnega zaklada in njegovih podzakladov za leto 1874. in računski sklep za 1872. leto se izroči finančnemu odseku. Temu odseku se izroči tudi prošnja dr. Müllnerja, zdravnika v Glavarjevi bolnišnici, za zboljšanje nagrade, prošnja Marije Zapletove za odgojno miloščino, Joane Mašekove za miloščino, in prošnja dramatičnega društva za denarno podporo. Gospodarskemu odseku pa se izroči prošnja občin Žužemberk, Zagrac in Krka za napravo mitnice na okrajni cesti, — prošnja dr. viteza Guttmannsthal in družnikov zarad podpore za most čez Savo poleg Radeč in prošnja Kočevskega cestnega odbora zarad podpore za Kočevsko-Črnomeljsko okrajno cesto.

Potem se seja konča; prihodnja seja, ker se v ponedeljek podá deputacija na Dunaj in imajo odseki dela, bode v soboto 6. decembra.

O začetku družih zborov

povemo na kratko sledeče s tem dostavkom, da skoro vsem zborom je vlada predložila načrt za vredbo zemljiških (gruntnih) bukev, in da vsi zbori so sklenili, deputacije poslati z adresó presv. cesarju o 25letnici vladanja njegovega.

Štajarski deželni zbor

je na spomin 25letnici ustanovil 14 štipendij za dijake na gimnazijah in realkah. — Pričkanje zarad šolnine

se bode spet pričelo; liberalci ne dadó mirú, da šolnino prevzame deželni zaklad. — Škofov ni bilo v zboru.

V deželnem zboru Koroškem

je bil načrt postave o vpeljavi gospodarskih občin posebnemu odseku v pretres izročén.

O zboru Goriškem

poroča naš častiti dopisovalec v dopisu iz Gorice.

V Brnskem deželnem zboru

so 27. novembra knez Salm, dr. Pražak in dr. Fandrlik v imenu federalistične stranke deželnemu glavarju izročili deklaracijo o vstopu v deželni zbor, katero pa deželnemu zboru izročiti se je deželni glavar obotavljal nekako čudno.

Iz Praškega deželnega zbora.

Od 84 Českých poslancev se jih je 29 poslanstvu odpovedalo, ki spadajo v vrsto mladočehov, ki so si s staročehi v tem navskriž, da hočejo v državni zbor.

V deželnem zboru v Lincu

objavlja poslanec Weiss pl. Starkenfels v imenu federalistične stranke, da se ne skladajo z onim oddelkom začetnega govora deželnega glavarja, v katerem je rekel, da obljuba v državnem zboru je priznanje direktnih volitev; to ni res; obljuba pokornosti se tiče le temeljnih postav, ne pa direktnih volitev, ki so in ostanejo napad na pravico deželnih zborov.

Naši dopisi.

Iz Trsta 29. nov. (*Volitve v Tržaški mestni zbor*) so dovršene. Reči moramo, da centralni volilni odbor za Trst in okolico ni razvijal svoje delavnosti pri teh volitvah tako, kakor bi moral. Shoda tega odbora bila sta v ta namen le dva, in še ta dva mlačno obiskana, prvi zaradi slabega vremena, drugi pa zaradi neugodnega dneva. Sicer pa tudi pri nas vlada politična lenoba. Čast in hvala pa gré posebno enemu gospodu iz Trsta, ter nekemu trgovcu iz Bazovice, da je pri vsem tem stvar vendar vspeh imela. Kandidatje, katere je postavil centralni volilni odbor, so v 5 okrajih zmagali, samo v 5. okraju je propal narodni kandidat dr. Bizjak, predsednik Tržaške čitalnice, kateremu je škodovala največ četvorica (Črne, Nadrah in oba Danela), ki je agitirala za že v 1. razredu izvoljenega Burgstalerja, v veliko nevoljo cele okolice in centralnega odbora. Burgstaler sicer ni napačen človek, al on ni za okoličane; on ne ume slovenskega jezika in tudi programa ni hotel podpisati, katerega so vsi drugi poslanci podpisali, sicer pa je od krutih lahonov v mestu tako zabarikadirán, da ne bo imel drznosti, se potezati za slovensko narodnost, katera je glavna točka programa. Druge reči pa pustimo za zdaj s plaščem krščanske ljubezni pokrite.

Dobrohot.

Iz Gorice 28. nov. — Deželni zbor Goriški se je pričel 26. t. m. sè slovesno sv. mašo, katero je pél prvostolni prepozit. Nazočih je bilo pri maši 5—6 deželnih poslancev, med njimi 2 deželna odbornika; uradov skor nič; občinstva, kakor pri vsakdanji maši ob 10. uri. Svečanost pri začetku zbora pojema v tisti primeri, kakor važnost njegova, se posebno odkar mu je vzeta glavna pravica, pravica pošiljanja poslancev v državni zbor. Kar se tiče začetne maše, bilo bi cerkveni oblasti svetovati, da naj bi se v prihodnje vpričo praznih poslanskih klopi ne brala, ali vsaj ne pela. — Deželni glavar je po navadi v obeh jezikih govoril. Poglavitne misli italijanskega govora so: „Akoravno deželni zbor ne pošilja več svojih udov v državni zbor, ima vendar

še veliko veljavo in dokaj važnih opravil v avtonomnem svojem področji; pasivna politika opozicije bode nehala.“ V slovenskem govoru: „Poslanci obeh narodnosti — da-si v tem in tem različnega menjenja, — delajo vendar skupno in vzajemno za deželno blagostanje; narodna enakopravnost je pri nas že davno vresničena.“ — H koncu je omenil cesarjeve 25letnice. — Vladni komisar baron Rechbach, je tudi v obeh jezikih zbor ogovoril. Poudaril je seosebno to, da je potrebno, da se popravijo pomanjkljivosti v deželnih postavah. — Dr. Pajer je nasvetoval v imenu deželnega odbora, naj posebna deputacija nese cesarju voščilno adresó za njegov jubilej. Izvoljena sta v ta namen glavar grof Coronini in baron H. Ritter. Dne 2. ob 11. uri dopoldne bosta pred cesarjem. — Nenazočí so bili v prvi seji min. de Pretis, Ritter, Strassoldo in Polley. — V naslednji seji so se predložili računi in prevdarki deželnih zalogov, volili odseki in dr. Prihodnja seja bo v sredo 3. dec. — Za obhajanje cesarjeve 25letnice se delajo v Gorici mnogotere priprave. Travnik bo razsvetljen z električno svetlobo; tudi privatne hiše, kakor se kaže, bodo lepo razsvetljene. Povrh tega bo slovesna maša, 3krat godba po ulicah, razsvetljeno gledališče, podelé se razni zneski za dobrotne namene itd. — „Fra Galdina“ (to je, sodelovalca pri „Eco del Lit.“, Del Col-a) bo zagovarjal dne 12. decembra dr. Tonkli. Akoravno gré v tej pravdi le za bagatelo (malenkost), utegne vendar obravnava prav mikavna biti. Stvar sega nazaj v dobo mestnih volitev (aprila t. l.). Mnogim tukajšnjim gospodom je bilo namreč došlo po volitvah anonimno pismo iz Trsta, v katerem so se razgrinjale razne napake enega novozvoljenih mestnih starašin. Lahko je bilo soditi, da je pismo skovano v kovačiji tiste stranke, ki je bila o volitvah propadla. Ker se je pa organ one stranke („Isonzo“) delal, kakor da bi bilo pismo prišlo od Bogsi-ga-vedi kod, odvrnil mu je „Eco“: Molči, saj pismo je tvoje, — in še par zrnó popra k tem besedam. „Isonzo“vo vredništvo je zaradi tega „Eco“ tožilo; pri preiskavi se je izvedelo, kdo je pisatelj onih opazek. Da nobeden laških odvetnikov zatoženca ne zagovarja, prihaja od tod, ker sta dr. Doljac in Pajer v tej pravdi priči. Zato se tudi kot porotnika ne moreta obravnave vdeležiti, kakor tudi (izžrebani) dr. Tonkli ne. — Potrjena je deželna postava (lani sklenjena) zastran posušenja močvirja Kobaridskega. To je kaj važna stvar za ondašnji kraj. — Zrno k zrnu pogačal! Letos se je pričelo ponemčevanje tukajšnje vadinice; „pripravljalni razred“ je drugi korak k še večjemu ponemčevanju srednjih šol; zdaj je pa prišlo še tretje: izobraževališče učiteljsko ima nehati biti narodnoparalelno. Odbita je (po dr. Pajerji v dež. odboru nasvetovana) prošnja, da naj bi se izobraževališče ne ponemčilo. — Energična res je sedanja vlada, mar ne?!

Novomeslo 26. nov. — Zadnje volitve za državni zbor so v našem mesticu zopet jasno pokazale, da velika, v primeri proti številu mestjanov premagajoča množina uradnikov in od uradov odvisnih volilcev pravi izraz ljudstva kaliti zamore, in da s temi podložniki pritiska vlada na javno mnenje pri vsaki priliki in vsak dan bolj in bolj, tako, da za dosego zaželene in obljubljene ravnopravnosti sedaj nimamo nobenega upanja, marveč da se bodo vsemu, kar se imenuje narodno, delale hude zapreke. Temu nasproti je tedaj silno treba, da domoljubi vso moč napnó, da vzdržijo vse podlage za gojenje narodnosti: v prvi vrsti národno večino v mestnem zastopu. Da si zagotovimo prihodnost, treba, da se čedalje bolj ljudstvo zbira okoli središča narodnega življenja tukajšnjega, katero je, kakor drugod, tudi pri nas, čitalnica. Al ni dosti, da čitalnica je